

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ  
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ  
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

## **ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ**

Διευθύνουσα: Ελένη Κατσαρού, Επίκ. Καθηγήτρια Παιδαγωγικής

**ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2013**

## 1) Ιστορικό

Το Εργαστήριο Διδακτικής Άσκησης ιδρύθηκε το έτος 2000 (ΦΕΚ 177Α/2.8.2000) με πρωτοβουλία της Αναπληρώτριας τότε Καθηγήτριας του Τμήματος, κας Κ. Πηγιάκη, με κύριο στόχο την εξυπηρέτηση των φοιτητών των τριών τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής στα θέματα της Διδακτικής της Άσκησης στα σχολεία. Από την ίδρυσή του και ως το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 το Εργαστήριο στελεχωνόταν από αποσπασμένους φιλόλογους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή/και από διδάσκοντες φιλόλογους με σύμβαση Π.Δ. 407 που αναλάμβαναν τη διεξαγωγή του μαθήματος, σε συνεργασία με τη κ. Καλλιόπη Πηγιάκη, Διευθύντρια του Εργαστηρίου. Από το έτος 2010-11 σταμάτησαν να αποσπώνται φιλόλογοι στο Τμήμα Φ.Κ.Σ. και τροποποιήθηκε ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η Διδακτική Άσκηση των φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής. Επίσης, το Εργαστήριο επεκτείνει σταδιακά το φάσμα των δραστηριοτήτων σε ποικίλα ερευνητικά έργα.

## 2) Επιστημονικό δυναμικό

Σήμερα το Εργαστήριο Διδακτικής Άσκησης του Τμήματος Φ.Κ.Σ. αφενός αναπτύσσει δράση που αφορά τη Διδακτική Άσκηση των φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής, αλλά και αφετέρου αναπτύσσει και ποικίλη ερευνητική δραστηριότητα. Για τους σκοπούς αυτούς στελεχώνεται ως εξής:

**Α. Τακτικό επιστημονικό δυναμικό:** 2 μέλη ΔΕΠ.

**Β. Υποψήφιοι Διδάκτορες:** 3.

**Γ. Βοηθητικό δυναμικό:** 1 τεχνικός (του Τμήματος), 3 μεταπτυχιακοί φοιτητές του ΠΜΣ *Εκπαιδευτική Θεωρία, Ιστορία και Πολιτική*, και 1 προπτυχιακή φοιτήτρια.

**Δ. Πρόσθετο Προσωπικό με ανάθεση έργου:** 2 φιλόλογοι διορισμένοι στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση που αμείβονται από τον ΕΛΚΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Στον Πίνακα 1 που ακολουθεί φαίνονται αναλυτικά οι 4 κατηγορίες του επιστημονικού δυναμικού του Εργαστηρίου.

<b>Α</b>		
<b>Τακτικό επιστημονικό δυναμικό</b>		
	<b>Όνοματεπώνυμο Ιδιότητα</b>	<b>Εστίαση Ερευνητικού Έργου</b>
1	<b>Ελένη Κατσαρού</b> Επίκουρη Καθηγήτρια Αναλυτικών Προγραμμάτων - Διδακτικής	Ερευνα εστιασμένη: 1) στη διδακτική μεθοδολογία, 2) στα Αναλυτικά Προγράμματα, 3) στην Έρευνα Δράση ως μεθοδολογία Έρευνας και Διδασκαλίας
2	<b>Αικατερίνη Δαλακούρα</b> Επίκουρη Καθηγήτρια Ιστορίας της Εκπαίδευσης	Ερευνα εστιασμένη: 1) Ιστορία της γυναικείας εκπαίδευσης (πολιτισμική και κοινωνική προσέγγιση σε μακρο και μικρο επίπεδο). 2) Φύλο και Εκπαίδευση: Θέματα ταυτοτήτων και έμφυλων αναπαραστάσεων 3) Ιστορία των παιδαγωγικών ιδεών και θεωριών και των εκπαιδευτικών θεσμών 4) Ζητήματα Μεθοδολογίας της ιστορικής εκπαιδευτικής έρευνας και της έρευνας για το φύλο.
<b>Β</b>		
<b>Υποψήφιοι Διδάκτορες</b>		
	<b>Όνοματεπώνυμο Ιδιότητα</b>	<b>Ερευνητικό Έργο</b>
1	<b>Παρίσης Παπαϊωάννου</b> Υποψήφιος Διδάκτωρ από 20/3/2013	Προκαταρκτικός τίτλος διδακτορικής διατριβής: <i>Η Εκπαιδευτική έρευνα-δράση στην Ελλάδα: Θεωρητικά και Μεθοδολογικά ζητήματα.</i> <u>Τριμελής επιτροπή:</u> -Ελένη Κατσαρού (επόπτρια) - Δέσποινα Σταματοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια Ψυχολογίας, Τμήμα Φ.Κ.Σ, Πανεπιστήμιο Κρήτης. - Μανόλης Δαφερμάκης, Επίκουρος Καθηγητής Επιστημολογίας της Ψυχολογίας, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
2	X. Αναγνωστοπούλου	Όψεις της γυναικείας επιχειρηματικής δραστηριότητας: Ελληνίδες εκδότριες στον οθωμανικό χώρο (1887 – 1922) <u>Τριμελής επιτροπή:</u> -Αικατερίνη Δαλακούρα (επόπτρια) - Χατζηϊωάννου - Σ. Ντενίση
3	Μαριάνθη Παλάζη	<i>Αρχιγένεια καθιδρύματα Επιβατών [ανατολικής] Θράκης</i> <u>Τριμελής επιτροπή:</u> -Αικατερίνη Δαλακούρα (επόπτρια) - Χ. Εξερτζόγλου - Σ. Ζιώγου.
<b>Γ</b>		
<b>Βοηθητικό δυναμικό</b>		
	<b>Όνοματεπώνυμο Ιδιότητα</b>	<b>Έργο</b>
1	<b>Ακουμιανάκης Γεώργιος</b> ΜΑ Επιστήμης Υπολογιστών	Υποστηρίζει εξαρχής και συνεχώς τις εργασίες του Εργαστηρίου από τεχνικής πλευράς.
2	<b>Μαρία Μάζη</b> Μεταπτυχιακή φοιτήτρια	<i>Εθελοντική εργασία</i> – ψηφιοποίηση ερευνητικού υλικού, ταξινόμηση αρχείων Συνδρομής εργαστηρίου σε Συμπόσια, ημερίδες και επιστημονικές συναντήσεις που διοργανώνει το Εργαστήριο, κ.ά.
3	<b>Ασπασία Βασιλάκη</b> Μεταπτυχιακή φοιτήτρια	Συμμετοχή στο Διακρατικό ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο “ <i>Women Writers in History - Toward a New Understanding of European Literary Culture</i> ”. (Διάρκεια Οκτώβριος 2010-Σεπτέμβριος 2013. Χρηματοδότηση : European Cooperation in Science and Technology [COST]. <i>ISCH Action IS0901</i> ).
4	<b>Ελευθερία Παπαστεφανάκη</b> Μεταπτυχιακή φοιτήτρια	<i>Συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα που αφορούν θέματα Ιστορίας της Εκπαίδευσης και Φύλου. Διαμόρφωση σχετικών βιβλιογραφιών.</i>
5	<b>Κακέπη Μαρία</b> Προπτυχιακή φοιτήτρια	<i>Εθελοντική εργασία:</i> γραμματειακή υποστήριξη της Διδακτικής Άσκησης. Ενημέρωση φοιτητών και επαφές με σχολεία. Προώθηση εγγράφων.
<b>Δ</b>		
<b>Πρόσθετο Προσωπικό με σύμβαση Έργου</b>		
	<b>Όνοματεπώνυμο Ιδιότητα</b>	<b>Έργο</b>
1	<b>Αγγελιδάκη Μαρία</b> ΜΑ Φιλολογίας και υποψήφια Διδάκτορας Παιδαγωγικής	Μαθήματα ειδικής διδακτικής φιλολογικών μαθημάτων. Προετοιμασία φοιτητών για τις διδασκαλίες που θα κάνουν. Οδηγίες στους φοιτητές για την τήρηση των φακέλων τους. Βαθμολόγηση των φακέλων που θα παραδώσουν οι φοιτητές με την ολοκλήρωση της Άσκησης.
2	<b>Λουλαδάκη Αργυρώ,</b>	Μαθήματα ειδικής διδακτικής φιλολογικών μαθημάτων. Προετοιμασία φοιτητών

	Δρ. φιλολογίας και ΜΑ Παιδαγωγικής	για τις διδασκαλίες που θα κάνουν. Οδηγίες στους φοιτητές για την τήρηση των φακέλων τους. Βαθμολόγηση των φακέλων που θα παραδώσουν οι φοιτητές με την ολοκλήρωση της Άσκησης.
--	------------------------------------	---

### 3. Εύρος ερευνητικών δραστηριοτήτων

#### 3.1. Πειθαρχίες που καλλιεργούνται

Στο Εργαστήριο Διδακτικής Άσκησης υπηρετούνται ερευνητικά ουσιαστικά δύο ερευνητικές πειθαρχίες:

- η Σχολική Παιδαγωγική (Ελένη Κατσαρού)
- η Ιστορία της Εκπαίδευσης (Αικατρίνη Δαλακούρα).

#### 3.2. Χρηματοδοτούμενα Ερευνητικά Προγράμματα

Όπως βεβαιώνει ο ΕΛΚΕ του Παν/μίου Κρήτης, η βιωσιμότητα του Εργαστηρίου μέχρι σήμερα βασίζεται σε χρηματοδοτήσεις ερευνητικών προγραμμάτων από εθνικούς φορείς και από τον ΕΛΚΕ. Η οικονομική διαχείριση όλων των προγραμμάτων έγινε μέσω του ΕΛΚΕ του Παν/μίου Κρήτης.

Στον παρακάτω Πίνακα 2 φαίνονται: η χρονολογία, η επωνυμία, ο φορέας χρηματοδότησης, ο επιστημονικός υπεύθυνος, οι συνεργάτες και το παραχθέν έργο κάθε προγράμματος.

Χρονολογία	Επωνυμία προγράμματος	Φορέας Χρηματοδότησης	Συνεργάτες	Παραχθέν έργο
Ιανουάριος 2009- Αύγουστος 2010	Στην προοπτική της διαμόρφωσης δυναμικών δικτύων μάθησης υποψηφίων εκπαιδευτικών μέσω της έρευνας δράσης: ο ρόλος της αρχικής τους εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο	ΕΛΚΕ. Παν/μιο Κρήτης	<i>Επιστημονική υπεύθυνη</i> Ελένη Κατσαρού <i>Συνεργάτης</i> Βασίλης Τσάφος, Λέκτορας τότε στο ΕΚΠΑ	-1 άρθρο στην αγγλική γλώσσα και 1 στην ελληνική γλώσσα. -Ανακοινώσεις σε συνέδρια
2011-2012	Ενδοσχολική επιμόρφωση εκπαιδευτικών	Πρόγραμμα ΕΣΠΑ «Εκπαίδευση Παλινοστούτων και Αλλοδαπών μαθητών» - ΕΛΚΕ του ΑΠΘ	<i>Επιστημονικός υπεύθυνος:</i> Ζωή Παπαναούμ, <i>Καθηγήτρια στο ΑΠΘ.</i> <i>Συνεργάτης</i> Ελένη Κατσαρού	- 1 άρθρο στην αγγλική γλώσσα και 1 στην ελληνική γλώσσα. - 2 ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια
2011-2012	Διαμορφωτική αξιολόγηση της πιλοτικής εφαρμογής των νέων Προγραμμάτων Σπουδών για την υποχρεωτική εκπαίδευση	Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, στο πλαίσιο της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών	<i>Επιστημονικός υπεύθυνος</i> Κ. Δημόπουλος, Αντιπρόεδρος ΙΕΠ <i>Συνεργάτης (μεταξύ άλλων)</i> Ελένη Κατσαρού	- Ανάπτυξη απαραίτητων εργαλείων αξιολόγησης, για το γνωστικό αντικείμενο: Γλώσσας-Λογοτεχνίας στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο

2012-2013	Στοιχεία κριτικού γραμματισμού στο πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Νεοελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο	ΕΛΚΕ. Παν/μιο Κρήτης	<i>Επιστημονικός υπεύθυνος</i> Ελένη Κατσαρού	- 1 ανακοίνωση σε διεθνές συνέδριο - ετοιμάζεται 1 δημοσίευση άρθρου στην αγγλική γλώσσα.
Μάιος-Σεπτέμβριος 2010	<i>Γυναίκεος οθωμανικός τύπος (19<sup>ος</sup> αιώνας-αρχές 20ού): Κοινωνικές ανισότητες και Φεμινισμοί.</i>	ΕΛΚΕ. Παν/μιο Κρήτης	<i>Επιστημονικός υπεύθυνος</i> Αικατερίνη Δαλακούρα	Εισηγήσεις σε Ημερίδες/ Συνέδρια. Οργάνωση Συνεδρίων
2011-12	<i>Συγκρότηση μεθοδολογικού εργαλείου έρευνας για τη μελέτη της γυναικείας εκδοτικής δραστηριότητας</i>	ΕΛΚΕ. Παν/μιο Κρήτης	<i>Επιστημονικός υπεύθυνος</i> Αικατερίνη Δαλακούρα	Ατομικές δημοσιεύσεις των συμμετεχόντων (2). Οργάνωση βάσης δεδομένων για τα σερβικά έντυπα
10/2/2012-10/2/2013	<i>Γυναίκες Παιδαγωγοί και παιδαγωγική σκέψη στον ελληνόφωνο χώρο (19<sup>ος</sup> αι. – 1932)</i>	ΕΛΚΕ. Παν/μιο Κρήτης	<i>Επιστημονικός υπεύθυνος</i> Αικατερίνη Δαλακούρα	Προφορική ανακοίνωση σε συνέδριο. Μια ελληνόγλωσση και αγγλόφωνη δημοσίευση
Οκτώβριος 2010-Σεπτέμβριος 2013	<i>Women Writers in History - Toward a New Understanding of European Literary Culture</i>	European Cooperation in Science and Technology [COST]. ISCH Action IS0901	Suzan van Dijk	Αναζήτηση, συγκέντρωση και μελέτη των τεκμηρίων της διεθνούς πρόσληψης της γυναικείας συγγραφικής παραγωγής, με συνεισφορά από τα δεδομένα της συγγραφικής παραγωγής στην ελληνική γλώσσα

#### 4. Διοργάνωση Επιστημονικών Συνεδρίων, Συναντήσεων και Ημερίδων

Τα μέλη του Εργαστηρίου έχουν διοργανώσει την τελευταία 5ετία τις εξής επιστημονικές εκδηλώσεις:

- Διεθνές Διεπιστημονικό Συνέδριο (σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης) «Βίωμα, Μεταφορά και Πολυτροπικότητα: εφαρμογές στην επικοινωνία, την εκπαίδευση, τη μάθηση και τη γνώση». Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο, 10-12 Οκτωβρίου 2008.
- Διημερίδα με θέμα: «Αναστοχαστικές διαδικασίες στα γνωστικά αντικείμενα του Π.Μ.Σ. Εκπαιδευτική Θεωρία, Ιστορία και Πολιτική του Τμήματος Φ.Κ.Σ.». Η διημερίδα πραγματοποιήθηκε στις 2 και 3 Δεκεμβρίου 2010 στο Ρέθυμνο, σε αίθουσα του Τμήματος Φ.Κ.Σ.

- Επιστημονική Συνάντηση με θέμα: «Διδακτική Άσκηση στη Φιλοσοφική Σχολή. Αναγκαιότητα, Οργάνωση, Προβληματισμοί, Δυνατότητες» στο Ρέθυμνο στις 18 Μαΐου 2012 (συνδιοργάνωση με την Κοσμητεία της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης).
- Επιστημονική Συνάντηση με θέμα: «Διδακτική Άσκηση των φοιτητών του Πανεπιστημίου Κρήτης σε σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Αναγκαιότητα, Οργάνωση, Προβληματισμοί, Δυνατότητες» στο Ηράκλειο στις 22 Φεβρουαρίου 2013 (συνδιοργάνωση με το Πρότυπο Πειραματικό Λύκειο Ηρακλείου).
- Οργανώτρια συνεδρίας (panel) με τον τίτλο *Women's Journals in the Ottoman and post-Ottoman Balkans (19<sup>th</sup> and early 20<sup>th</sup> centuries): Social Inequalities and Feminisms*, στο συνέδριο που οργανώθηκε από την International Federation for Research in Women's History (IFRWH) σε συνεργασία με 21<sup>st</sup> International Congress of Historical Sciences, Amsterdam 22-28 Αυγούστου.
- Οργάνωση (σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Ιστορικών της Εκπαίδευσης, και το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Παν/μίου Κρήτης) Πανελλήνιου Επιστημονικού Δημέρου, με θέμα "Ιστοριογραφία της Ελληνικής Εκπαίδευσης: Επανεκτιμήσεις και προοπτικές", 2 και 3 Νοεμβρίου 2012, Πανεπιστημιούπολη Γάλλου, Ρέθυμνο.

## **5. Συνεργασίες με άλλους φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού**

Τα μέλη του Εργαστηρίου –εκτός από τις συνεργασίες Erasmus των οποίων είναι υπεύθυνα- έχουν ποικίλες άλλες συνεργασίες με Ιδρύματα του Εξωτερικού. Συγκεκριμένα,

- συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ιδρυμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτικών KASTALIA. Το Kastalia είναι ένα ευρωπαϊκό δίκτυο 16 συνεργαζόμενων ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης. Τα ιδρύματα που συμμετέχουν καλύπτουν θέματα διδασκαλίας και έρευνας που αφορούν όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, προ-σχολική, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια. Το δίκτυο δίνει τη

δυνατότητα να αναπτυχθούν τρόποι συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων σε ποικίλες εκπαιδευτικές περιοχές και ακαδημαϊκές δραστηριότητες.

- συντονισμό ερευνητικής ομάδας από πανεπιστημιακούς και ερευνήτριες ξένων (και ελληνικών) ιδρυμάτων: α) St. Kliment Ohridski University of Sofia [Bulgaria]: Krassimita Daskalova, Nadeshna Alexandrova β) University of Belgrade: Biljana Dojcinovic-Nesic γ) University of Ankara: Elif Ekin Aksit δ) Wissenschaftskolleg [Institute for Advanced Study] Berlin: Nazan Maksudyan και μεταπτυχιακές φοιτήτριες. Η συνεργασία αυτή περιλαμβάνει ερευνητική δραστηριότητα, κοινές παρουσιάσεις σε συνέδρια και δημοσιεύσεις.
- συνεργασία με Πανεπιστήμιο Istanbul, Women Studies and Research Center.

Ταυτόχρονα το Εργαστήριο έχει αναπτύξει συνεργασίες με Ιδρύματα του εσωτερικού. Συγκεκριμένα, υπάρχει συνεργασία:

- με το ΕΚΠΑ, Τμήμα ΦΠΨ, σε θέματα Διδακτικής Άσκησης των φοιτητών στα δύο Τμήματα, σε επίπεδο διδασκαλίας στα ΠΜΣ των δύο Τμημάτων, ΦΚΣ και ΦΠΨ, συνεργασία σε δημοσιεύσεις και συνεποπτεία μεταπτυχιακών εργασιών.
- με το ΕΚΠΑ, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία συνεργασία σε ερευνητικά προγράμματα, σε δημοσιεύσεις και συνέκδοση επιστημονικού περιοδικού (Action Researcher in Education).
- Με το ΕΚΠΑ, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, συνεποπτεία 2 διδακτορικών διατριβών εν εξελίξει.
- με το ΑΠΘ, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής και Τμήμα Ψυχολογίας Α.Π.Θ.: i) συνεργασία σε ερευνητικά προγράμματα, ii) συνεργασία σε δημοσιεύσεις, iii) συνεποπτεία μεταπτυχιακών και διδακτορικών διατριβών, iv) Ομιλία μετά από πρόσκληση σε τιμητική εκδήλωση για μέλος του τμήματος (13/6/2013), v) Πρόσκληση στο Βασίλη Φούκα, λέκτορα στο Τμήμα, για διδασκαλία στο μεταπτυχιακό σεμινάριο, το εαρινό εξάμηνο του 2010-2011.

## **6. Διδακτική Άσκηση φοιτητών Φιλοσοφικής Σχολής**

Ως το ακαδημαϊκό έτος 2009-10 η Δ.Α. υλοποιούνταν από ένα μέλος ΔΕΠ, ως υπεύθυνο για αυτήν και πέντε περίπου αποσπασμένους στο Πανεπιστήμιο φιλόλογους από τη Β/θμια Εκπαίδευση. Το 2010-11 δεν υλοποιήθηκε καθόλου η Δ.Α., γιατί δεν αποσπάστηκε κανένας

εκπαιδευτικός για το έργο αυτό, ενώ από το 2011-12 και εξής υλοποιείται με τον τρόπο που αναπτύσσεται στη συνέχεια.

**Στόχοι της Δ.Α.** είναι : α) η σύνδεση θεωρίας –πράξης· η εφαρμογή δηλαδή στην πράξη της αποκτηθείσας από τους φοιτητές/τριες γνώσης, β) η απόκτηση πολύτιμης εκπαιδευτικής εμπειρίας μέσα στο σχολείο (διδασκτικής, διοικητικής, αλλά και ευρύτερα εμπειρίας που αφορά συνολικά τη σχολική ζωή), γ) η σύνδεση του Τμήματος με την τοπική κοινωνία μέσω της συνεργασίας του Πανεπιστημίου με σχολεία στο πλαίσιο της διδακτικής άσκησης των φοιτητών, σε μια –κατά το δυνατόν- ισότιμη βάση.

**Οργάνωση:** Η υλοποίηση της Δ. Α. περιλαμβάνει δύο δράσεις που εξελίσσονται ταυτόχρονα. Η μία αφορά παρακολούθηση μαθημάτων από τους φοιτητές στο Πανεπιστήμιο και η άλλη συμμετοχή τους, για ένα διάστημα περίπου 2 μηνών, στο χώρο του σχολείου για περίπου 10 ώρες εβδομαδιαίως. Κάθε ακαδημαϊκό έτος η Δ. Α. γίνεται μόνο κατά τη διάρκεια ενός εξαμήνου (του χειμερινού ή του εαρινού). Στη Διδακτική Άσκηση επιλέγονται και συμμετάσχουν φοιτητές και των τριών Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής που βρίσκονται στο τελευταίο έτος των σπουδών τους.

Η ενημέρωση των φοιτητών σχετικά με το πρόγραμμα (έναρξη, δραστηριότητες, διαδικασία) γίνεται μέσω του μαθήματος *Διδακτική Άσκηση* που διδάσκεται στο Πανεπιστήμιο. Το μάθημα αυτό περιλαμβάνει καθοδήγηση των φοιτητών στην παρατήρηση, οργάνωση και υλοποίηση μιας διδασκαλίας. Για το σκοπό αυτό διδάσκεται πώς διαμορφώνεται ένα σχέδιο μαθήματος, βασικές αρχές αξιολόγησης μιας διδασκαλίας, όπως και στοιχεία ειδικής διδακτικής φιλολογικών μαθημάτων. Επίσης, οι φοιτητές εξοικειώνονται με ποικίλα εκπαιδευτικά υλικά, μελετούν Αναλυτικά Προγράμματα και διάφορες κλείδες και φόρμες παρατήρησης διδασκαλίας.

Επιπλέον, οι φοιτητές επισκέπτονται σχολεία για δύο περίπου μήνες. Έτσι, για την υλοποίηση της άσκησης *έχει δημιουργεί ένα δίκτυο φιλολόγων που λειτουργούν ως μέντορες των ασκούμενων φοιτητών μας στα συνεργαζόμενα σχολεία (Γυμνάσια και Λύκεια)*. Τα σχολεία αυτά βρίσκονται στην πλειονότητά τους στο Ρέθυμνο, αλλά και στο Ηράκλειο και τα Χανιά. Στο δίκτυο των συνεργαζόμενων σχολείων που διαμορφώθηκε το 2011 σταδιακά προστίθενται και νέα που εκδηλώνουν ενδιαφέρον.



Από το δίκτυο αυτό οι φοιτητές/τριες επιλέγουν το σχολείο της προτίμησής τους. Αν για ένα σχολείο υπάρχουν περισσότερες αιτήσεις από τις θέσεις των ασκούμενων φοιτητών που μπορεί το σχολείο να καλύψει, επιλέγονται πρώτα οι φοιτητές που βρίσκονται πιο κοντά στη λήψη του πτυχίου (τους απομένουν λιγότερα μαθήματα για το πτυχίο). Η ενημέρωση των σχολείων γίνεται με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και προσωπικές επαφές της υπεύθυνης της Διδακτικής Άσκησης, όπως και με επιμορφωτικές συναντήσεις στην αρχή του εξαμήνου.

**Υλοποίηση της Δ.Α. στα συνεργαζόμενα σχολεία:** Οι συνεργαζόμενοι μέντορες-φιλόλογοι υποδέχονται και ασκούν στο σχολείο τους ένα μικρό αριθμό φοιτητών/-τριών. Κάθε σχολείο, στο οποίο υπάρχουν φιλόλογοι διαθέσιμοι για το ρόλο του μέντορα, ασκεί φοιτητές (χωρίς συνοδεία επόπτη – αποσπασμένου εκπαιδευτικού) κατά τον εξής τρόπο:

**A)** Ένας φιλόλογος, που ορίζεται υπεύθυνος της διδακτικής άσκησης για το συγκεκριμένο σχολείο, υποδέχεται τη μικρή ομάδα των φοιτητών και, αρχικά, ορίζει, σε συνεργασία με τους μέντορες, ένα πρόγραμμα παρακολούθησης 9-10 δειγματικών διδασκαλιών στα φιλολογικά αντικείμενα, που θα πραγματοποιηθούν από φιλολόγους του σχολείου σε διάστημα περίπου δύο μηνών. Στο τέλος κάθε δειγματικής διδασκαλίας, ο διδάσκων που την πραγματοποίησε συντονίζει μια συζήτηση με τους φοιτητές, ώστε να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν ποικίλες διδακτικές παραμέτρους των διδασκαλιών που παρακολούθησαν τη συγκεκριμένη ημέρα και να συμπληρώνουν το φύλλο παρατήρησης που αντιστοιχεί στην καθεμιά.

**B)** Αφού ολοκληρωθεί η προηγούμενη διαδικασία, κάθε μέντορας θα αναλάβει **1-3** φοιτητές/-τριες και να τους προετοιμάσει για την ατομική τους διδασκαλία. Αυτό σημαίνει:

**α)** να παραχωρήσει στον καθένα 2 διδακτικές ώρες από το πρόγραμμά του/-της, για να διδάξουν, αφού έλθουν σε συνεννόηση για το μάθημα και τη διδακτική ενότητα,

**β)** να τους δεχθεί στο τμήμα στο οποίο θα διδάξουν για 2-3 ώρες για λόγους εξοικείωσης και προσαρμογής στο συγκεκριμένο μαθησιακό περιβάλλον,

**γ)** να ελέγξει το σχεδιασμό της διδασκαλίας τους,

**δ)** να παρακολουθήσει τις διδασκαλίες τους και να εκθέσει τις απόψεις του γι' αυτές.

Η συζήτηση με τον κάθε φοιτητή/ -τρια καλόν είναι να έχει χαρακτήρα εκπαιδευτικό – ανατροφοδοτικό και όχι στενά αξιολογικό.

ε) Να συμπληρώσει μια αξιολογική έκθεση για τις διδασκαλίες του φοιτητή και τη συνολική παρουσία του.

Γ) Ταυτόχρονα, ο φοιτητής –κατά τη διάρκεια του δίμηνου διαστήματος που επισκέπτεται το σχολείο συμμετέχει ενεργά σε όλη τη σχολική ζωή προσφέροντας τις υπηρεσίες του: προετοιμασία εκπαιδευτικού υλικού και διαγωνισμάτων, επιτηρήσεις, συμμετοχή σε πρότζεκτ, βαθμολογίες μαθητών, οργάνωση μαθητικών εντύπων, σχολικών εκδρομών, γιορτών, κτλ.).

**Ασκούμενοι φοιτητές και συνεργαζόμενα σχολεία:** Κατά το πρώτο έτος υλοποίησης της Διδακτικής Άσκησης με τον τρόπο που περιγράφηκε παραπάνω (2011-12, εαρινό εξάμηνο) ασκήθηκαν 87 φοιτητές (32 φοιτητές από το Τμήμα Φ.Κ.Σ., 40 από το Τμήμα Φιλολογίας και 15 από το Τμήμα Ιστορίας –Αρχαιολογίας) σε 15 συνεργαζόμενα σχολεία. Οι αιτήσεις που είχαν κατατεθεί για συμμετοχή στη Δ.Α. ήταν συνολικά 208.

Κατά το δεύτερο έτος υλοποίησης της Διδακτικής Άσκησης με τον ίδιο τρόπο (2012-13, χειμερινό εξάμηνο) ασκήθηκαν 123 φοιτητές σε 28 συνεργαζόμενα σχολεία. Οι αιτήσεις που είχαν κατατεθεί για συμμετοχή στη Δ.Α. ήταν συνολικά 278.

Κατά το τρίτο έτος υλοποίησης της Διδακτικής Άσκησης με τον ίδιο τρόπο (2013-14, χειμερινό εξάμηνο) ασκούνται 150 φοιτητές σε 36 συνεργαζόμενα σχολεία. Οι αιτήσεις που είχαν κατατεθεί για συμμετοχή στη Δ.Α. ήταν συνολικά 280.

Εύκολα κανείς μπορεί να δει την έντονη αυξητική τάση στον αριθμό των ασκούμενων φοιτητών, των συνεργαζομένων φιλόλογων – μεντόρων και των συνεργαζομένων σχολείων.

**Αξιολόγηση ασκούμενων φοιτητών/τριών:** Η πορεία του/της φοιτητή/τριας παρακολουθείται από το Διευθυντή του σχολείου στο οποίο ασκείται και κυρίως από το συνεργαζόμενο φιλόλογο που δρα ως μέντορας του/της. Ο Διευθυντής συμπληρώνει φύλλο/έκθεση αξιολόγησης για τον κάθε ασκούμενο/η. Ο φιλόλογος-μέντορας καταθέτει δύο εκθέσεις των ισάριθμων διδασκαλιών του/της φοιτητή/τριας. Για την τελική αξιολόγησή του/της, ο φοιτητής/τρια καταθέτει στην υπεύθυνη της Δ.Α. φάκελο υλικού (portfolio) στο οποίο περιλαμβάνει: ημερολόγιο δραστηριοτήτων στο σχολείο (υπογράφεται από το Διευθυντή του σχολείου ή το φιλόλογο-μέντορα),

συμπληρωμένα 10 φύλλα παρατήρησης ισάριθμων διδασκαλιών από το φοιτητή/τρια, 2 σχέδια μαθήματος για τις 2 διδασκαλίες του/της φοιτητή/τριας, 2 αξιολογήσεις των διδασκαλιών του/της φοιτητή/τριας από το φιλόλογο- μέντορα, αυτοαξιολόγηση φοιτητή/τριας, φύλλο αξιολόγησης της Δ.Α. από το/τη φοιτητή/τρια. Στον φάκελο αξιολογούνται: τα περιεχόμενα του φακέλου, η συνέπεια στην τήρησή του, η μορφή του, το βάθος του στοχασμού του φοιτητή πάνω στις διδασκαλίες στην πορεία του εξαμήνου και η προθυμία του στην ανάληψη δράσεων στο σχολείο. Η τελική βαθμολογία του/της φοιτητή/τριας στη Δ.Α. είναι η βαθμολογία του φακέλου του.

**Αξιολόγηση της Δ.Α.:** Στο τέλος του εξαμήνου και αφού οι φοιτητές έχουν ολοκληρώσει όλες τους τις υποχρεώσεις στη Δ.Α., γίνεται συνάντηση στο Πανεπιστήμιο όπου παρευρίσκονται φοιτητές/τριες αλλά και φιλόλογοι-μέντορες, όπως και Διευθυντές συνεργαζομένων σχολείων. Στην ανοιχτή αυτή συνάντηση συζητούνται τα οφέλη που προέκυψαν από την Δ.Α. για τους φοιτητές και τα σχολεία, αλλά και τα προβλήματα που ανέκυψαν, οι δυσλειτουργίες που παρουσιάστηκαν. Τέλος, όλοι οι εμπλεκόμενοι καταθέτουν τις προτάσεις τους για τη βελτίωση της Δ.Α.

Αυτό που κυρίως υπογραμμίζεται ως έλλειψη σε όλες τις αξιολογήσεις των φοιτητών ως τώρα είναι η προετοιμασία των φοιτητών/τριών για τις διδασκαλίες τους, η παροχή δηλαδή εξατομικευμένης υποστήριξης σε κάθε φοιτητή/τρια από ειδικό σε θέματα ειδικής διδακτικής φιλολογικών μαθημάτων για τη διαμόρφωση του σχεδίου μαθήματος. Αυτό ήταν το έργο που αναλάμβαναν οι αποσπασμένοι φιλόλογοι από τη Β/θμια Εκπαίδευση, η απουσία των οποίων δημιουργεί το έλλειμμα αυτό, όπως και κενό στην αξιολόγηση των διδασκαλιών των φοιτητών/τριών, έργο που τώρα επωμίζονται αποκλειστικά οι φιλόλογοι-μέντορες χωρίς την κατάλληλη εκπαίδευση πολλές φορές.

Βεβαίως, φέτος (2013-14) χρηματοδοτήθηκε η πρόσληψη δύο φιλολόγων για το έργο αυτό από τον ΕΛΚΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης. Με το συντονισμό του μέλους ΔΕΠ που είναι υπεύθυνο για τη Δ.Α., οι δύο αυτοί φιλόλογοι που διαθέτουν εξειδίκευση σε θέματα Διδακτικής Φιλολογικών μαθημάτων μέσω μεταπτυχιακών σπουδών καθοδηγούν τους φοιτητές σε μικρές ομάδες στη σύνταξη του σχεδίου μαθήματος και γενικότερα στο σχεδιασμό των διδασκαλιών τους. Απομένει να δούμε στο τέλος του εξαμήνου νέες αξιολογήσεις των φοιτητών ώστε να καταλάβουμε πώς λειτούργησε η επικουρία αυτή των δύο φιλολόγων ή τυχόν νέα προβλήματα που δημιουργήθηκαν.

## **7. Διασύνδεση με την κοινωνία**

- Το Εργαστήριο –μέσα από τη διενέργεια της Διδακτικής Άσκησης- προσφέρει τα τελευταία τρία ακαδημαϊκά έτη σημαντικό έργο στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Β/θμιας Εκπαίδευσης (των φιλολόγων). Η υπεύθυνη της Δ.Α., Ελένη Κατσαρού, πραγματοποιεί κάθε έτος από το 2011-12 ως σήμερα επιμορφωτικές συναντήσεις με τους φιλολόγους-μέντορες των συνεργαζομένων σχολείων και στις τρεις πόλεις (Ρέθυμνο, Ηράκλειο και Χανιά), όπως και μια επιστημονική συνάντηση κάθε χρόνο μετά την ολοκλήρωση της Δ.Α.
- Επιπλέον, τα δύο μέλη ΔΕΠ του Εργαστηρίου είχαν την επιστημονική ευθύνη του διαρκούς σεμιναρίου με τίτλο: «Επιστήμες και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση». Το σεμινάριο διοργανώθηκε στο Ρέθυμνο, διήρκεσε από το Φεβρουάριο του 2009 ως το Μάιο 2010, απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όλων των ειδικοτήτων. Στο πλαίσιο του οργανώθηκαν 12 επιμορφωτικές συναντήσεις 3-4 εισηγητές στην κάθε μια. Οι θεματικές των συναντήσεων/εισηγήσεων αφορούσαν στα νέα δεδομένα και στις κατευθύνσεις της έρευνας, αναφορικά με τους επιστημονικούς κλάδους που εντάσσονται στα αναλυτικά προγράμματα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως και στους τρόπους που αυτά αξιοποιούνται στις προδιαγραφές διδασκαλίας στη βαθμίδα αυτή της εκπαίδευσης. Το σεμινάριο χρηματοδοτήθηκε από την Κοσμητεία της Φιλοσοφικής Σχολής και το Τμήμα Φ.Κ.Σ. του Πανεπιστημίου Κρήτης.
- Επίσης, τα δύο μέλη ΔΕΠ του Εργαστηρίου ήταν από το 2007 ως 2011 αναπληρώτριες Επόπτριες του Πειραματικού Σχολείου (Γυμνασίου και Λυκείου) Πανεπιστημίου Κρήτης, στο Ρέθυμνο. Από το 2011 ως σήμερα (2013) η διευθύνουσα του Εργαστηρίου είναι Πρόεδρος του Επιστημονικού και Εποπτικού Συμβουλίου του Πρότυπου Πειραματικού Γυμνασίου Πανεπιστημίου Κρήτης, στο Ρέθυμνο.

## **8. Εξοπλισμός Εργαστηρίου και Αρχεία που φιλοξενεί**

Στο Εργαστήριο Διδακτικής Άσκησης υπάρχουν:

- 1 Η/Υ με προγράμματα στατιστικής ανάλυσης και ένας εκτυπωτής.

- 1 Φωτοτυπικό, που δεν λειτουργεί.
- Έπιπλα: 2 καρέκλες, 2 πολυθρόνες, 2 έπιπλα-γραφεία, τηλέφωνο , 6 ντουλάπες/ «βιβλιοθήκες».
- Εσωτερική Βιβλιοθήκη Εργαστηρίου (με βιβλία που χρησιμοποιούνται στην Δ.Α., εργασίες φοιτητών προηγούμενων χρόνων, σχολικά εγχειρίδια φιλολογικών μαθημάτων σε πολλά αντίτυπα, ποικίλα έντυπα και ψηφιακά υλικά που χρησιμοποιούνται στην Δ.Α. κ.ά.).
- Μηχανήματα: 2 μηχανήματα για προβολή διαφανειών, 1 τηλεόραση παλιάς τεχνολογίας (τουλάχιστον 12 ετών), 5 ψηφιακά μικρά μαγνητόφωνα και 2 με κασέτα, 1 βιντεοπροβολέας.
- Αρχείο σχολικού εγχειριδίου: σε ειδικό χώρο φυλάσσονται παλιά σχολικά εγχειρίδια (δεκαετιών 1970, '80 και '90) διαφόρων μαθημάτων.
- Ψηφιακό αρχείο γυναικείου τύπου περιοδικών εκδόσεων του Οθωμανικού Χώρου.

## 9. Αξιοποίηση του ερευνητικού έργου του Εργαστηρίου

Τα ευρήματα των ερευνών του Εργαστηρίου αξιοποιούνται:

- σε ποικίλου τύπου έρευνες: όχι μόνο στενά στη βελτίωση της Διδακτικής Άσκησης των φοιτητών, αλλά και ευρύτερα στην εκπαιδευτική έρευνα.
- εκπαιδευτικά: προσφέρουν τη δυνατότητα στους μεταπτυχιακούς φοιτητές να εκπονήσουν τις διδακτορικές διατριβές και τις διπλωματικές εργασίες τους, να συνδράμουν στο διδακτικό μας έργο και προσφέρουν τη δυνατότητα στους προπτυχιακούς φοιτητές να έρθουν σε επαφή με την έρευνα, και
- στη σύνδεση με την κοινωνία: στις επιμορφώσεις που κάνουμε σε εκπαιδευτικούς, αλλά και στις διαλέξεις μας προς το ευρύ κοινό δείχνουμε μέρος των ευρημάτων μας.

## 10. Προτάσεις

Το Εργαστήριο έχει δυναμικό ανάπτυξης και ανάληψης επιπλέον ερευνητικών προγραμμάτων και περαιτέρω εμπλοκής μεταπτυχιακών φοιτητών στις δράσεις του.

Επιπλέον, επειδή, όπως φάνηκε από όσα εκτέθηκαν παραπάνω, η λειτουργία του Εργαστηρίου δεν περιορίζεται μόνο στη Διδακτική Άσκηση των φοιτητών, αλλά επεκτείνεται σε μια πληθώρα ερευνητικών δραστηριοτήτων που αφορούν ποικίλα

θέματα της Εκπαίδευσης, προτείνεται η μετονομασία του σε *Εργαστήριο Εκπαιδευτικής Έρευνας*.

02 Δεκεμβρίου 2013

Η Διευθύνουσα του Εργαστηρίου

Ελένη Κατσαρού  
Επίκουρη Καθηγήτρια Παιδαγωγικής